

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ**

спеціальність 5.03060101 Організація виробництва

(освітньо-кваліфікаційний рівень «*молодий спеціаліст*»)

Київ 2017

Програма комплексного екзамену з фаху для студентів спеціальності 5.03060101
Організація виробництва

Програму комплексного екзамену з фаху погоджено на засіданні циклової
комісії економіко-математичних дисциплін і менеджменту

Протокол від 26 квітня 2017 р. № 9

Голова циклової комісії О.В.Головчанська О.В.Головчанська

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В Університетському коледжі Київського університету імені Бориса Грінченка основою підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» є нормативно-правова база освіти: Закон України «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти в Україні (XXI століття), «Тимчасове положення про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка», «Положення про ступеневу освіту», «Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка», Положення Міністерства освіти і науки України «Про організацію науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах», «Положення про організацію навчальної і виробничої практики в Київському університеті імені Бориса Грінченка» та інші нормативно-правові документи.

Підготовка фахівців за спеціальністю 5.03060101 Організація виробництва здійснюється на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ), освітньо-професійної програми (ОПП), навчального плану.

Відповідно до *освітньо-кваліфікаційної характеристики* молодший спеціаліст за спеціальністю 5.03060101 Організація виробництва повинен вміти компетентно і відповідально розв'язувати типові задачі професійної діяльності.

Фахівець з організації виробництва повинен мати такі компетентності:

Загальні компетентності

- підтримка необхідного для професійної діяльності інтелектуального рівня;
- володіння креативним та системним мисленням;
- вміння передбачати кінцевий результат та наполегливо досягати мети;
- володіння властивостями комунікабельності й адаптивності;
- володіння толерантним відношенням до думок, поглядів на різні аспекти та характеристику діяльності або(та) об'єкти предметної діяльності;
- розуміння необхідності бути критичним та самокритичним;
- розуміння та сприйняття етичних норм ділового спілкування;

- розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя;
- базові знання основ філософії, психології, соціології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей;
- екологічна грамотність.

Професійні компетентності

- базові знання фундаментальних дисциплін, що вивчаються в циклі професійної підготовки;
- базові знання в галузі інформатики, інформаційних систем і технологій, сучасних інформаційних технологій, навички роботи і використання програмних засобів у комп'ютерних мережах, вміння створювати бази даних і використовувати Інтернет – ресурси;
- базові знання з дисциплін історії України, правознавства, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й вміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;
- базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загально-професійних дисциплін;
- усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії організатора виробництва;
- володіння теоретичними основами з фахових дисциплін;
- знання понятійно-категоріального апарату з організації виробництва;
- володіння методологічною базою спостереження, ідентифікації, класифікації, аналізу, синтезу в професійній діяльності;
- володіння методиками опрацювання наукової інформації з організації виробництва;
- знання основ законодавства України та зарубіжних країн, правил охорони праці та техніки безпеки;
- знання основних правил професійної етики та прийомів ділового спілкування у колективі; готовність до кооперації з колегами, роботі в колективі;
- знання системи документаційного забезпечення управління;

- готовність роботи з нормативно-правовими актами та іншими інформаційними джерелами; здатність застосовувати їх у професійній діяльності;
- здатність застосовувати на практиці норми різних галузей права;
- знання специфіки роботи різних видів організацій;
- знання специфіки роботи державних установ та організацій;
- готовність складати організаційно-розпорядчі документи.

Предметні компетентності

- демонструвати базові уявлення про різноманітність об'єктів та суб'єктів менеджменту як суспільної форми діяльності;
- демонструвати знання та практичні навички з менеджменту при плануванні особистої роботи менеджера;
- використовувати знання та практичні навички з менеджменту при плануванні діяльності підприємства;
- володіти базовими уявленнями про організаційну структуру підприємства;
- застосовувати основні методи менеджменту в процесі діяльності підприємства;
- приймати та реалізовувати управлінські рішення;
- використовувати отримані знання та практичні навички під час розробки стратегії підприємства;
- використовувати інструменти та методи матеріального і нематеріального стимулювання праці на підприємстві;
- використовувати отримані знання та навички для організації трудових відносин з різними типами керівників;
- використовувати здобуті знання та навички в процесі вирішення конфліктів на підприємстві;
- використовувати отримані знання та навички в процесі оцінки ефективності роботи підприємства, окремих підрозділів та працівників;
- демонструвати знання та практичні навички з маркетингу при плануванні особистої роботи менеджера;
- використовувати професійні знаннями та навичками з маркетингу в сучасному інформаційному просторі;

- застосовувати інструменти та методи нематеріального стимулювання праці;
- володіти навичками проведення маркетингових досліджень у внутрішньому та зовнішньому середовищі організації;
- проводити аналіз та розробку товарної політики підприємства;
- аналізувати та розробляти програму збутової політики підприємства;
- проводити аналіз та вибір найбільш вигідних посередників для каналів розподілу;
- використовувати теоретичні знання в процесі аналізу та розробки цінової політики підприємства;
- розробляти та вносити зміни до маркетингової стратегії підприємства;
- демонструвати базові уявлення про організаційні основи виробництва;
- використовувати знання та практичні навички з організації виробництва при плануванні роботи виробництва;
- застосовувати базові уявлення про інфраструктуру виробництва;
- використовувати знання про виробничий процес та типи виробництва;
- організовувати процеси з залученням трудових ресурсів на підприємстві;
- створювати умови на робочих місцях, що відповідають стандартам;
- розраховувати графік роботи працівників;
- організовувати діяльність інструментального господарства;
- використовувати знання та навички при організації ремонтного господарства;
- демонструвати уявлення про організацію транспортного господарства;
- організовувати діяльність складського господарства;
- використовувати знання та навички при організації різних видів виробництв;
- організовувати забезпечення якості продукції на виробництві;
- демонструвати базові уявлення про процес економічного аналізу;
- використовувати різні види економічного аналізу;
- демонструвати застосування професійно-профільованих знань при організації економічного аналізу на підприємстві;
- володіти методами та технічними прийомами економічного аналізу;

- використовувати отримані знання та практичні навички в процесі аналізу довгострокових активів підприємства;
- застосовувати здобуті знання та практичні навички в процесі аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці;
- використовувати отримані знання та практичні навички в процесі аналізу матеріальних ресурсів та ефективності їх використання;
- застосовувати здобуті знання та практичні навички в процесі аналізу собівартості і витрат на виробництво та на збут продукції;
- використовувати отримані знання та практичні навички в процесі аналізу прибутку й рентабельності;
- застосовувати професійно-профільні знання та практичні навички в процесі аналізу фінансового стану підприємства;
- демонструвати знання правових основ і законодавства України в галузі економіки;
- визначення методів формування та аналізу механізму реалізації економічної діяльності підприємства;
- використання професійно-профільованих знань та навичок при нарахуванні та сплаті податків;
- використання професійно-профільованих знань та навичок при реєстрації малих підприємств і відкритті розрахункових рахунків;
- використання професійно-профільованих знань та навичок при складанні розрахунків;
- здатність розкривати, пояснювати основні норми трудового права,
- готовність грамотно використовувати основну юридичну термінологію в галузі трудового права;
- здатність називати, аналізувати нормативно-правові акти, що регулюють норми сучасного трудового права,
- уміння порівнювати національне трудове законодавство з міжнародними правовими актами;
- здатність розкривати, пояснювати зміст і структуру нормативно-правових актів,

вміти ними користуватися, знаходити необхідну інформацію, співвідносити норми права з реальними життєвими ситуаціями;

- готовність пояснювати поняття трудового спору, визначати його види та встановлювати порядок його вирішення;
- здатність визначати та пояснювати порядок і процедуру розслідування нещасних випадків на виробництві; називати документи, які регламентують дане питання, встановлювати наслідки розслідування;
- здатність визначати галузеву приналежність відносин у сфері комерційного права;
- знання та готовність тлумачення чинного законодавства України, яке передбачає правове регулювання окремих видів комерційних правовідносин;
- готовність відрізнити правовідносини, що регулюються комерційним правом, від тих, які є предметом регулювання інших галузей права, здатність застосовувати отримані знання до конкретних життєвих ситуацій;
- готовність застосовувати положення чинного законодавства при розв'язанні конкретних ситуацій;
- здатність орієнтуватись у напрямках розвитку комерційного права;
- готовність юридично грамотно та аргументовано захищати певне правове рішення, викладати його в усній та письмовій формі;
- здатність надавати консультації з питань, які є предметом правового регулювання комерційного права.

Отже, мета фахової освіти у даному випадку – це фахівець з організації виробництва, який опанував теоретичні знання в галузі менеджменту та методику їх застосування в умовах розвитку ринкових відносин, а також здатний поєднати досвід минулого із сьогоденням та передбачити наслідки своїх дій, з'ясувати причинний зв'язок явищ, що спостерігаються, самореалізуватися в складних життєвих ситуаціях суспільства перехідної економіки.

При здобутті професійної освіти в Університетському коледжі найголовнішими завданнями підготовки студентів є оволодіння:

- професійною етикою;

- знаннями про суть та характерні ознаки менеджменту, їх роль і місце в економічній системі, про засади маркетингової діяльності та її реалізацію;
- методами раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку;
- теоретичними і практичними знаннями щодо методів організації виробництва різних форм власності;
- методикою аналізу різних економічних показників діяльності підприємства;
- знаннями з питань державного регулювання, прийняття управлінських рішень, технологічних особливостей різних галузей економіки.;
- знаннями з юридичних питань економічної діяльності, що регулюються комерційним і трудовим правом;
- методикою визначення показників господарсько-фінансової діяльності підприємства та гарантій його економічної безпеки;
- теоретичними та організаційними основами ресурсного забезпечення діяльності підприємства.

Мета освітньо-професійної підготовки фахівців за спеціальністю 5.03060101 Організація виробництва – забезпечити професійну теоретичну та практичну підготовку висококваліфікованих кадрів, які б набули глибоких і міцних знань для виконання професійних завдань та обов'язків навчально-дослідницького та інноваційного характеру в галузі менеджменту, здатності до самостійної наукової діяльності.

Теоретична підготовка визначається навчальним планом спеціальності, в якому зазначається перелік навчальних дисциплін циклу гуманітарної і соціально-економічної підготовки, циклу математичної, природничо-наукової підготовки, професійної та практичної підготовки.

Практична підготовка включає проходження студентами навчальної та виробничої практики. Практична підготовка є завершальним етапом формування фахівця та дає оцінку готовності спеціаліста до виконання функціональних обов'язків фахівця з менеджменту.

Наукова підготовка передбачає організацію самостійної науково-дослідницької діяльності студента.

Формою підсумкової атестації студентів встановлюється комплексний екзамен

з фаху. На підсумкову атестацію виносяться дисципліни: менеджмент, маркетинг, організація виробництва, економічний аналіз, економіка підприємства, комерційне та трудове право.

До підсумкової атестації допускаються студенти, які виконали весь навчальний план підготовки молодшого спеціаліста. Атестація випускників проводиться Екзаменаційною комісією на основі аналізу успішності навчання, оцінки якості вирішення випускниками професійних завдань, які ставилися на комплексному екзамені з фаху.

Завдання білетів комплексного екзамену з фаху у своїй сукупності охоплюють значний матеріал з різних розділів навчальних дисциплін, винесених на комплексний екзамен з фаху, і не повторюють одне одного.

Критерії оцінювання дозволяють зробити висновок щодо рівня підготовки випускника Університетського коледжу та відповідності його майбутній спеціальності. При цьому виявляються обсяг знань, їх системність, рівень засвоєння, вміння застосовувати набуті знання при виконанні практичних завдань.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Білету комплексного екзамену з фаху складаються з 25 тестових питань та комплексного практичного ситуаційного завдання. Виконання тестів та комплексного практичного завдання оцінюється у 100 балів кожне. Відповідь на комплексному екзамені з фаху оцінюється як середнє арифметичне між оцінкою за виконання тестів і оцінкою за виконання комплексного практичного завдання.

Для визначення ступеня оволодіння студентом навчального матеріалу використовуються наступні рівні досягнень студентів за 100-бальною шкалою оцінювання.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – високий рівень знань (виконання), з можливими незначними недоліками (помилками).
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (виконання), без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому достатній рівень знань (змістовна робота), з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (виконання), із значними недоліками (помилками).
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (виконання).
F	1-59 балів	Незадовільно

При визначенні оцінки результатів комплексного екзамену береться до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки студента.

Виконання всіх екзаменаційних завдань з комплексного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за комплексний екзамен з фаху у цілому.

Підсумкова оцінка комплексного екзамену з фаху визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІН

МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту. Існуючі парадигми менеджменту. Предмет менеджменту. Об'єкт менеджменту. Цілі та задачі менеджменту.

Тема 2. Види менеджменту.

Види менеджменту. Стратегічний менеджмент. виробничий менеджмент. Міжнародний менеджмент. Маркетинговий менеджмент. Фінансовий менеджмент. Операційний менеджмент. Менеджмент за організаційно-правовими формами господарювання. Менеджмент за рівнями управління. Менеджмент за цільовим призначенням. Менеджмент за функціональним призначенням. Менеджмент за належністю до організації.

Тема 3. Історія розвитку менеджменту.

Історія розвитку управлінської думки у світі. Передумови виникнення науки управління. Класичні теорії менеджменту. Характеристика інтегрованих підходів до управління. Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних учених. Розвиток управлінської науки в Україні. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 4. Закони, закономірності та принципи менеджменту.

Закони менеджменту. Закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту. Еволюція принципів менеджменту. Класифікація принципів менеджменту. Принципи управління А. Файоля. Принципи управління в тоталітарній державі. Принципи успішного підприємництва. Наукові підходи до менеджменту. Закон спеціалізації управління. Закон інтеграції управління. Закон необхідної і достатньої централізації управління. Закон демократизації управління. Закон управління часом.

Тема 5. Організації як об'єкти управління.

Поняття та загальні риси організації. Організація як відкрита динамічна система. Складові внутрішнього середовища організації. Культура організації. Еволюція організації та концепції її життєвого циклу. Основні фактори середовища прямої дії. Основні фактори середовища опосередкованої дії. Оцінка факторів зовнішнього середовища.

Тема 6. Менеджмент як система.

Поняття системи та системного підходу в менеджменті. Особливості соціально-економічних систем. Організаційні структури управління. Проектування структур управління. Системний аналіз. Зовнішні та внутрішні фактори системи. Типи організаційних структур.

Тема 7. Функції та технологія менеджменту.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Класифікація та характеристика функцій менеджменту. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих категорій менеджменту. Управлінський процес та його елементи. Особливості процесу управління.

Тема 8. Планування як загальна функція менеджменту.

Сутність та зміст планування як функції менеджменту. Види планування та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Сутність оперативного планування. Етапи процесу планування. Сутність та функції стратегічного планування. Методологія стратегічного планування. Загальна характеристика бізнес-планування.

Тема 9. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту.

Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Сутність організаційної структури управління. Види організаційних структур управління. Фактори, які впливають на формування організаційної структури. Сутність та зміст організаційної культури.

Тема 10. Мотивування як загальна функція менеджменту.

Сутність та еволюція поняття мотивації. Процес мотивації. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і заохочень працівника у процесі мотивації. Теорії та моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Співставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 11. Контролювання як загальна функція менеджменту.

Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання. Система контролю та умови її ефективного функціонування. Види управлінського контролю. Поведінкові аспекти контролю.

Тема 12. Регулювання як загальна функція менеджменту.

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види регулювання. Сутність процесу регулювання. Функція менеджменту «оперативне регулювання».

Тема 13. Методи менеджменту.

Загальні особливості методів менеджменту. Класифікація методів менеджменту. Взаємозв'язок функцій та методів менеджменту. Економічні методи менеджменту. Організаційно-розпорядчі методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту.

Тема 14. Відповідальність та етика у менеджменті.

Сутність відповідальності та етики у менеджменті. Зміст юридичної відповідальності організації. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Переваги та недоліки соціальної відповідальності. Етика та сучасне управління. Етична поведінка як сукупність вчинків та дій людей. Причини неетичної поведінки та заходи щодо її запобігання. Етичний кодекс фірми та етика державного службовця.

Тема 15. Основи теорії прийняття управлінських рішень.

Розширене та вузьке поняття «прийняття рішень». Місце прийняття рішень у

процесі управління. Етапи раціонального вирішення проблеми. Людський та організаційний фактори у процесі прийняття рішень. Моделювання у процесі прийняття рішень.

Тема 16. Методи обґрунтування управлінських рішень.

Методи обґрунтування управлінських рішень. Класифікація методів обґрунтування управлінських рішень. Аналітичні методи обґрунтування управлінських рішень, змішані стратегії, метод «дерево рішень», методи математичного програмування, метод "платіжна матриця", метод теорії ігор, очікуваний ефект, основне завдання теорії ігор, сідлова точка, чисті стратегії, якісні методи обґрунтування управлінських рішень. Методи прогнозування. Види прогнозування. Види методів прогнозування.

Тема 17. Система інформаційного забезпечення менеджменту.

Поняття та класифікація інформації. Рівні інформаційного забезпечення менеджменту. Типи інформації. Система інформації. Технологія інформаційної діяльності. Інформація, її види та роль у менеджменті. Характеристика носіїв інформації. Вимоги, які пред'являються до інформації.

Тема 18. Комунікації у менеджменті.

Сутність комунікацій та їхня роль у системі управління. Комунікаційний процес, його елементи та етапи. Моделі комунікаційного процесу. Міжособистісні комунікації. Сутність комунікацій. Етапи процесу комунікацій: формування концепції обміну інформацією, кодування та вибір каналу, передавання повідомлення через канал, декодування, усвідомлення змісту ідеї відправника, зворотній зв'язок. Організаційні комунікації. Фактори, що перешкоджають здійсненню ефективної комунікації: фільтрація, вибіркоче сприйняття, речові бар'єри, поганий зворотній зв'язок, культурні розбіжності між відправником і одержувачем інформації, інформаційні перевантаження.

Тема 19. Керівництво та лідерство.

Поняття та загальна характеристика керівництва. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Характеристика та класифікація стилів керівництва. Фактори та передумови

формування стилів керівництва. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Тема 20. Організаційні зміни та конфлікти в організації.

Сутність та основні параметри організаційних перетворень. Організаційні зміни та управління ними. Система подолання опору змінам. Природа конфлікту в організації. Причини конфліктів та їхні наслідки. Управління конфліктними ситуаціями.

Тема 21. Ефективність менеджменту.

Ефективність і якість управління. Чинники які впливають на ефективність. Критерії та показники ефективності менеджменту. Комплексний підхід до поняття продуктивності в організації. Поняття продуктивності. Управління за критерієм продуктивності.

МАРКЕТИНГ

Тема 1. Сутність, основні складові та концепції маркетингу.

Походження і сутність маркетингу. Комплекс маркетингу, основні функції маркетингу. Основні ознаки маркетингового стилю управління. Концепції маркетингу. Виробнича концепція. Товарна концепція. Збутова концепція. Традиційна маркетингова концепція. Концепція соціально-етичного маркетингу. Поняття маркетингу та ключові концепції, що покладені в його основу. Розуміння соціальних основ маркетингу. Порівняння та еволюція концепцій управління маркетингом. Аналіз основних потреб маркетингу, які необхідно вирішувати маркетологам. Суб'єкти маркетингу.

Тема 2. Маркетингове середовище та види маркетингу.

Основні складові та тенденції розвитку маркетингового середовища. Особливості впливу факторів макро- і мікросередовища підприємства на здійснення маркетингової діяльності. Маркетингове середовище організації. Економічні фактори. Політико-правові фактори. Технологічні фактори. Природно-географічні фактори. Соціально-культурні фактори. Основні види маркетингу. Особливості споживчого маркетингу. Особливості промислового маркетингу

Тема 3. Маркетингова інформація та маркетингові дослідження.

Джерела та види маркетингової інформації. Маркетингова інформаційна система організації. Види маркетингових досліджень. Методика проведення маркетингових досліджень. Основні цілі, напрямки та етапи маркетингових досліджень. Визначення потреб і формування цілей маркетингових досліджень. Збирання інформації. Методи збирання первинної інформації. Аналіз зібраної інформації. Презентація отриманих результатів. Маркетингові дослідження загального стану ринку. Маркетингові дослідження споживачів. Поведінка покупців на споживчому ринку та ринку організацій-споживачів. Дослідження потреб і типологія споживачів. Мотиваційні чинники, що формують поведінку споживачів. Процес вивчення поведінки покупців. Моделювання купівельної поведінки організації-споживача. Моделювання поведінки підприємств-покупців. Методи визначення місткості ринку.

Тема 4. Сегментування ринку, вибір цільового сегменту та позиціонування.

Сегментування ринку: сутність, цілі, вимоги. Способи сегментування ринку. Фактори та критерії сегментації ринку. Процес оцінювання цільового сегменту. Оцінка і вибір сегментів. Позиціонування товару. Позиціонування підприємства на ринку.

Тема 5. Маркетингова товарна політика.

Зміст маркетингової товарної політики. Сутність та класифікація товарів. Види нового товару. Процес створення нового товару. Генерація ідей. Вибір ідей. Розробка та перевірка концепції товару. Проведення економічного аналізу. Розробка прототипу товару. Випробування товару у ринкових умовах. Виробництво та реалізація продукції. Маркетинговий аналіз товару. Основні маркетингові рішення щодо товару. Життєвий цикл товару. Якість товару, рівні його якості. Показники якості товару. Упаковка товару. Марочна політика підприємства. Якість і конкурентоспроможність продукції. Номенклатура та асортимент продукції.

Тема 6. Маркетингова цінова політика.

Сутність маркетингової цінової політики. Етапи процесу ціноутворення. Функції ціни в маркетингу. Система цін. Фактори та методи ціноутворення. Цінова

еластичність попиту. Стратегії ціноутворення.

Тема 7. Маркетингова політика розподілу.

Сутність маркетингової політики розподілу, завдання збутової політики. Роль гуртових та роздрібних торговців у розподілі товарів та послуг. Основи збутової логістики. Управління каналами розподілу. Відбір, мотивація та оцінювання учасників каналу розподілу. Маркетингові канали розподілу, їх характеристики та функції. Торговельні посередники. Оптова торгівля. Форми організації оптової торгівлі. Види роздрібною торгівлі. Система взаємовідносин у каналі збуту продукції. Види каналів розподілу. Вертикальні маркетингові системи. Франчайзинг.

Тема 8. Маркетингова політика комунікацій.

Сутність маркетингової політики комунікації. Основні та синтетичні комунікаційні засоби. Маркетинговий комунікаційний процес. Споживач як об'єкт маркетингового комунікаційного впливу. Основні елементи процесу маркетингової комунікації.

Тема 9. Інструменти маркетингових комунікацій.

Комплекс просування товару. Основні цілі просування. Основні підходи при складанні бюджету просування. Оцінка комплексу просування. Реклама та її основні види. Стимулювання збуту. Персональний продаж. Паблік рилейшнз, його основні цілі. Прямий маркетинг. Виставки та спонсорство. Інтегровані маркетингові комунікації в місцях продажу товару.

Тема 10. Стратегічний маркетинг.

Стратегія організації та її маркетинговий компонент. Стратегія на рівні бізнес-одиниць. Процес маркетингового стратегічного планування. Сутність та послідовність здійснення стратегічного маркетингового планування. Маркетингові стратегії росту. Маркетингові конкурентні стратегії.

Тема 11. Організація і контроль маркетингової діяльності.

Організація маркетингу на підприємстві. Контроль маркетингової діяльності. Організаційні структури відділу маркетингу. Основні принципи організації відділу маркетингу. Основні типові моделі інтегрованих маркетингових структур. Зв'язок маркетингових служб з іншими відділами підприємства. Процес планування маркетингової діяльності.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

Тема 1. Організаційні основи виробництва.

Сутність поняття «організація виробництва». Закономірності, основні принципи організації виробництва. Системна концепція організації виробництва. Роль організаційного фактора в розвитку ринкової економіки. Об'єкт, предмет та метод організації виробництва. Розвиток науки про організацію виробництва. Взаємозв'язок теорії організації виробництва з практикою. Взаємодія предмета з іншими дисциплінами. Сучасний підхід до теорії організації виробництва. Роль та значення теорії організації виробництва. Організація виробництва як складова частина менеджменту.

Тема 2. Виробничі системи.

Виробництво як відкрита система. Організаційні основи виробничих систем. Процес виробництва, його фактори: робоча сила й засоби виробництва. Виробнича система, її елементи. Поняття виробничого процесу і його загальна характеристика. Поняття технологічного процесу і його характеристика. Технологічна операція як первинний елемент виробничого процесу. Загальні принципи раціональної організації виробничого процесу. Структура підприємства та фактори, що її визначають.

Тема 3. Промислове підприємство як об'єкт організації.

Підприємство як основний носій ринкових відносин. Організаційні форми підприємств. Виробничо-господарська, економічна і соціальна діяльність підприємства. Функціональна структура підприємства. Види організаційних структур управління підприємством. Сутність і методи організаційного проектування. Концептуальна модель організації виробництва на підприємстві.

Тема 4. Виробничий процес і організаційні типи виробництва.

Виробничий процес, його різновиди і структура. Наукові принципи організації виробничого процесу. Форма організації виробництва як характеристика просторово-тимчасової структури виробничого процесу. Загальна характеристика методів організації виробництва. Метод організації індивідуального виробництва. Метод організації потокового виробництва. Метод групової організації виробництва. Типи виробництва, їх техніко-економічні особливості

Тема 5. Організація трудових процесів і робочих місць.

Елементи процесу труда. Трудові процеси: ручні, машинно-ручні, машинні та автоматизовані. Метод праці. Елементи операції: трудові рухи, трудові дії, трудові заходи, комплекси заходів. Класифікація робочих рухів. Дослідження трудових процесів. Фотографія робочого часу, хронометраж. Організація та обслуговування робочих місць. Функції обслуговування робочого місця. Класифікація робочих місць. Вимоги до системи обслуговування робочих місць.

Тема 6. Нормування праці.

Суть, функції та принципи нормування праці. Види норм праці: норма часу, норма вироблення, норма обслуговування, норма чисельності, нормоване завдання. Методи обґрунтування норм праці. Фактори, що впливають на норми праці. Нормативні матеріали з праці. Методи розробки норм праці. Єдині та типові норми витрат праці. Нормативи з праці: місцеві, галузеві, міжгалузеві

Тема 7. Побудова організаційної структури підприємства.

Виробнича структура і чинники, що її визначають. Класифікація цехів і служб підприємства. Удосконалення виробничої структури.

Тема 8. Організація виробничого процесу в часі.

Поняття і структура виробничого і технологічного циклу. Склад виробничого циклу: час виробництва, час перерви. Перерви партійності й очікування. Тривалість виробничого і технологічного циклу. Види руху деталей партії з операцій технологічного процесу: послідовний, паралельний і паралельно-послідовний. Основні фактори, які визначають тривалість виробництва. Поняття партії та серії продукції. Шляхи скорочення тривалості виробничого циклу. Шляхи удосконалення організації труда та виробництва (раціональне планування робочих місць, скорочення часу перерви, прискорення допоміжних процесів та ін.). Розрахунок і аналіз тривалості виробничого циклу простого процесу. Розрахунок і аналіз тривалості виробничого циклу складного процесу

Тема 9. Організація технічного обслуговування виробництва.

Зміст і завдання організації технічного обслуговування виробництва. Стан і тенденції розвитку технічного обслуговування виробництва

Тема 10. Організація інструментального господарства підприємства.

Значення, завдання і структура інструментального господарства . Класифікація й індексація оснащення . Планування потреб підприємства за різними видами оснащення Статистичний метод розрахунку. Метод розрахунку за нормами оснащення. Метод розрахунку за нормами видачі. . Організація роботи центрального інструментального складу й інструментально-видавальних комор Приймання інструменту. Зберігання інструменту. Облік інструменту. Планування і регулювання запасу інструменту в ЦІС. Організація заточування, ремонту й відновлення інструменту. Організація заточування інструменту. Організація ремонту й відновлення.

Тема 11. Організація ремонтної служби підприємства.

Значення, завдання і структура ремонтної служби. Сутність і зміст системи планово-попереджувальних ремонтів. Ремонтні нормативи. Технічна й організаційна підготовка планово-попереджувальних ремонтів. Планування ремонту устаткування і роботи ремонтно-механічного цеху. Організація виконання ремонтних робіт. Техніко-економічні показники ремонтної служби

Тема 12. Організація транспортного господарства підприємства.

Значення, завдання і структура транспортного господарства. Визначення вантажообігу підприємства, маршрутів транспорту і необхідної кількості транспортних засобів. Організація, планування і диспетчеризація роботи транспортного господарства

Тема 13. Організація складського господарства підприємства.

Завдання і структура складського господарства. Організація складських операцій. Розрахунок потреб підприємства у площах під складські приміщення. Особливості організації автоматизованих складів

Тема 14. Організація виробничих процесів у первинних ланках підприємств.

Характеристика форм спеціалізації первинних ланок підприємств. Виробнича структура основних цехів підприємств. Особливості організації виробництва в цехах на різних стадіях виробничого процесу. Обробні підрозділи.

Тема 15. Одиничний і груповий методи організації підприємства.

Методи організації непотокового виробництва. Технологічна і предметна форми спеціалізації¹. Особливості організації предметно-замкнутих ділянок. Розрахунок розміру партії деталей кожного найменування. Побудова стандарт-плану ПЗД. Визначення середнього розміру заділів і незавершеного виробництва.. Особливості предметно-групової і змішаної форм організації виробництва. Особливості організації ділянок серійного складання виробів.

Тема 16. Організація потокового й автоматизованого виробництв.

Класифікація поточкових ліній. Особливості організації однопредметної поточної лінії. Особливості організації багатопредметної поточної лінії. Економічна ефективність потокового виробництва.

Тема 17. Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції.

Якість продукції, показники і методи оцінки її рівня. Якість продукції: основні поняття, терміни і визначення. Стадії формування якості продукції промислового виробництва. Зміст і методи оцінювання рівня якості продукції¹. Вітчизняний і закордонний досвід організації систем якості на підприємстві. Еволюція уявлень про якість. Вітчизняний досвід управління якістю продукції. Закордонний досвід управління якістю продукції. Концепція загального управління якістю. Організація управління якістю продукції і забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Процес управління якістю на підприємстві. Стандартизація якості. Інструменти підвищення якості продукції. Організація контролю якості продукції. Сертифікація продукції та систем якості. I етап. Організація робіт з удосконалення діючої па підприємстві системи якості. II етап. Обстеження виробництва конкретної продукції й аналіз нормативно-технічної документації якості. III етап. Розробка елементів системи якості. IV етап. Практичне відпрацьовування елементів системи якості. V етап. Підготовка системи якості до сертифікації.

Тема 18. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції.

Система створення й освоєння нової техніки. Сутність, зміст завдання підготовки виробництва. Життєвий цикл нової техніки. Структура процесу СОНТ. Організація науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Роль науки в

забезпеченні технічного прогресу й удосконаленні виробництва. Організація науково-дослідних робіт. Організація дослідно-конструкторських робіт. Роль і місце патентної та науково-технічної інформації. Організація конструкторської підготовки виробництва. Основні завдання, стадії та етапи проектно-конструкторської підготовки. Стандартизація й уніфікація в конструкторській підготовці виробництва. Організація креслярського господарства на підприємстві. Система автоматизованого проектування в конструкторській підготовці виробництва. Техніко-економічне обґрунтування на стадії проектування нової техніки. Організація технологічної підготовки виробництва. Завдання і зміст єдиної системи технологічної підготовки виробництва. Автоматизація технологічної підготовки виробництва. Організаційно-економічні шляхи прискорення технологічної підготовки виробництва. Техніко-економічний аналіз і обґрунтування вибору ресурсозберігаючого технологічного процесу. Організація освоєння виробництва нової техніки. Організація дослідного виробництва нової техніки. Організаційна підготовка виробництва до промислового освоєння нової техніки. Організація процесу освоєння виробництва нової техніки. Динаміка зміни техніко-економічних показників на стадії освоєння виробництва нової техніки. Використання функціонально-вартісного аналізу для скорочення строків та підвищення ефективності підготовки виробництва. Особливості функціонально-вартісного аналізу в процесі інноваційної діяльності підприємства. Методика проведення ФВА. Опрацювання виробів на технологічність за допомогою ФВА. Організаційні передумови підвищення ефективності ФВА.

Тема 19. Організаційне проектування виробничих систем.

Загальні положення та принципи формування організаційного проекту виробництва. Процес організаційного проектування та раціоналізації виробничих систем.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Тема 1. Методологія економічного аналізу.

Роль і завдання економічного аналізу господарської діяльності підприємства. Типологія економічного аналізу. Методика економічного аналізу господарської діяльності. Методика факторного аналізу. Основні завдання факторного аналізу.

Методи обробки економічної інформації в аналізі. Метод порівняння в аналізі господарської діяльності. Балансовий метод в аналізі господарської діяльності. Евристичні методи в аналізі господарської діяльності. Методи табличного подання аналітичних даних. Системи виміру впливу факторів у детермінованому аналізі. Способи виміру впливу факторів у стохастичному аналізі. Методика виявлення і підрахунку резервів. Організація та інформаційне забезпечення економічного аналізу господарської діяльності підприємств.

Тема 2. Аналіз маркетингової діяльності підприємства.

Значення і завдання аналізу маркетингової діяльності. Аналіз попиту на продукцію і формування портфеля замовлень. Оцінювання ризику незатребуваності продукції. Аналіз ринків збуту продукції. Аналіз цінової політики підприємства. Аналіз конкурентоспроможності продукції.

Тема 3. Аналіз виробництва та реалізації продукції.

Завдання та інформаційне забезпечення аналізу виробництва і реалізації продукції. Аналіз динаміки і виконання плану виробництва та реалізації продукції. Аналіз асортименту і структури продукції. Аналіз якості виробленої продукції. Аналіз ритмічності роботи підприємства. Аналіз факторів та резервів збільшення випуску і реалізації продукції.

Тема 4. Аналіз використання персоналу підприємства.

Аналіз забезпеченості підприємства персоналом. Аналіз соціальної захищеності членів трудового колективу. Аналіз використання фонду робочого часу. Аналіз продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції. Аналіз ефективності використання персоналу підприємства. Аналіз фонду заробітної плати. Аналіз ефективності використання фонду заробітної плати.

Тема 5. Аналіз використання основних фондів та матеріальних ресурсів.

Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами виробництва. Аналіз інтенсивності й ефективності використання основних засобів. Аналіз використання виробничої потужності підприємства. Аналіз використання технологічного обладнання. Резерви збільшення випуску продукції, фондівіддачі і рентабельності основних засобів. Завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання матеріальних ресурсів. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними

ресурсами. Аналіз використання матеріальних ресурсів. Аналіз прибутку на гривню матеріальних витрат.

Тема 6. Аналіз собівартості продукції.

Значення, завдання й об'єкти аналізу собівартості продукції. Поняття і методика визначення суми постійних і змінних витрат. Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції. Аналіз витратомісткості продукції. Аналіз собівартості окремих видів продукції. Аналіз прямих матеріальних витрат. Аналіз прямих трудових витрат. Аналіз непрямих витрат. Аналіз витрат за центрами відповідальності. Визначення резервів зниження собівартості продукції.

Тема 7. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

Завдання аналізу фінансових результатів. Аналіз складу і динаміки прибутку підприємства. Аналіз фінансових результатів від реалізації продукції, робіт і послуг. Асортиментна політика підприємства і її вплив на формування прибутку. Аналіз рівня середньореалізаційних цін. Аналіз інших фінансових доходів і витрат. Аналіз показників рентабельності підприємства. Методика підрахунку резервів збільшення суми прибутку і рентабельності.

Тема 8. Аналіз використання прибутку підприємства.

Зміст, завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання прибутку. Аналіз оподаткованого прибутку. Аналіз податків з прибутку. Аналіз формування чистого прибутку. Аналіз використаний чистого прибутку. Аналіз дивідендної політики підприємства.

Тема 9. Прийняття управлінських рішень на основі маржинального аналізу.

Поняття і значення маржинального аналізу. Аналіз маржі покриття (маржинального прибутку). Методика маржинального аналізу прибутку. Методика маржинального аналізу рентабельності. Граничний аналіз і оптимізація прибутку. Визначення беззбиткового обсягу продажів і зони безпеки підприємства. Аналіз факторів зміни беззбиткового обсягу продажів і зони безпеки підприємства. Визначення критичної суми постійних витрат, змінних витрат на одиницю продукції і критичного рівня ціни реалізації. Обґрунтування рішення про збільшення виробничої потужності. Ефект кривої досвіду. Аналітична оцінка рішення про

прийняття додаткового замовлення за ціною, нижчою від критичного рівня. Вибір варіанта машин та обладнання. Обґрунтування рішення: виробляти чи купувати. Обґрунтування варіанта технології виробництва. Вибір рішення з урахуванням обмежень на ресурси. Обґрунтування ефективності толінгу

Тема 10. Аналіз грошових потоків підприємства.

Економічна сутність грошового потоку і його види. Аналіз динаміки і факторів зміни обсягів грошових потоків. Аналіз збалансованості грошових потоків. Аналіз інтенсивності й ефективності грошового потоку. Шляхи оптимізації грошових потоків.

Тема 11. Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Поняття, значення і завдання аналізу фінансового стану підприємства і його фінансової стійкості. Оцінювання фінансової стійкості підприємства на основі аналізу співвідношення власного і позикового капіталу. Оцінювання операційного левериджу і запасу фінансової стійкості підприємства. Аналіз фінансової рівноваги між активами і пасивами. Оцінювання фінансової стійкості підприємства за функціональною ознакою. Оцінювання фінансової стійкості підприємства засноване на співвідношенні фінансових і нефінансових активів.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі.

Економка та її місце в суспільному житті. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності. Принципи й механізми реалізації підприємницької діяльності.

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.

Теорія підприємства. Підприємство, його основні ознаки. Види й організаційні форми підприємств. Об'єднання підприємств.

Тема 3. Управління підприємством.

Сутність, функції та принципи управління підприємством. Методи управління суб'єктами господарювання. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови. Виробнича структура підприємства.

Тема 4. Планування діяльності підприємства.

Методичні основи планування. Стратегічні плани підприємства. Поточне та оперативне планування. Бізнес-плани підприємства.

Тема 5. Необоротні активи підприємства.

Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства. Оцінка необоротних активів підприємства. Спрацювання й відтворення необоротних матеріальних та нематеріальних активів. Амортизація необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів підприємства. Ефективність використання основних засобів. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення.

Тема 6. Оборотні активи підприємства.

Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура. Нормування й оцінка запасів промислових підприємств. Методи оцінки запасів підприємства при їх вибутті. Ефективність використання оборотних активів.

Тема 7. Персонал підприємства, його продуктивність праці.

Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства. Показники наявності та використання персоналу. Визначення чисельності персоналу та нормування праці. Методи визначення витрат робочого часу. Продуктивність праці та її планування. Чинники зростання продуктивності праці. Мотивування праці.

Тема 8. Оплата праці на підприємстві.

Поняття та структура заробітної плати. Тарифна система оплати праці. Форми та системи оплати праці. Змішані форми оплати праці. Механізм регулювання заробітної плати. Розрахунок середньої заробітної плати, нарахування та утримання із заробітної плати.

Тема 9. Виробнича програма та збут продукції.

Основні показники виробничої програми підприємства. Формування якості продукції. Забезпечення конкурентоспроможності продукції. Маркетингова діяльність підприємства.

Тема 10. Організація виробництва продукції (надання послуг).

Організація виробничих процесів і виробничих циклів. Типи виробництв. Методи організації виробничих процесів. Розрахунок параметрів однопредметних потокових ліній.

Тема 11. Витрати підприємства.

Суть витрат, їх класифікація. Собівартість продукції та її види. Калькулювання собівартості.

Тема 12. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку.

Економічна сутність та функції цін. Види та структура ціни. Методи встановлення цін.

Тема 13. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Капітал підприємства та його види. Фінансова діяльність підприємства. Дохід підприємства, його суть і види. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання. Рентабельність підприємства. Ефективність діяльності підприємства.

Тема 14. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства.

Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти. Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності. Характеристика інноваційних процесів на підприємстві. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів.

Тема 15. Діагностика діяльності підприємства.

Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи. Комплексна економічна діагностика діяльності підприємства. Діагностика ефективності управління підприємством.

Тема 16. Економічна безпека підприємства.

Сутність економічної безпеки підприємства. Система економічної безпеки підприємства. Служба безпеки підприємства. Оцінка економічної безпеки підприємства.

ТРУДОВЕ ПРАВО

Тема 1. Предмет, методи, джерела трудового права. Суб'єкти трудових правовідносин.

Поняття, ознаки і сутність трудового права. Індивідуальні відносини трудового найму. Колективні трудові відносини. Загальне юридичне становище учасників правовідносин. Юридична сила джерел трудового права. Система трудового права. Галузеві принципи трудового права. Політика держави в галузі правового

регулювання ринку праці. Керівні засади встановлення умов праці працівників. Головні напрями правової політики в галузі охорони здоров'я і захисту трудових прав. Соціальна функція у сфері праці. Суміжні галузі права, розмежування за предметом і методом. Поняття та структура трудових правовідносин. Працівники як суб'єкти трудових правовідносин. Професійні спілки як суб'єкти трудових правовідносин. Трудовий колектив як суб'єкт трудових правовідносин. Роботодавець та їх об'єднання як суб'єкт трудових правовідносин. Особливості соціально-партнерських відносин в трудовому праві.

Тема 2. Зайняте населення. Працевлаштування.

Поняття зайнятості. Державні гарантії з питань зайнятості. Державна служба зайнятості. Працевлаштування державною службою зайнятості. Соціальний статус та захист безробітного.

Тема 3. Колективний договір. Трудовий договір.

Поняття та сторони колективних договорів та колективних угод. Зміст колективного договору. Колективні угоди: поняття і сторони. Колективні переговори. Повноваження робочої комісії. Набирання чинності договору. Контроль за виконанням колективного договору. Поняття трудового договору та його відмінність від цивільно-правових угод про працю. Сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Юридичне оформлення трудового договору. Випробовування при прийнятті на роботу. Види та зміна умов трудового договору. Угода сторін. Підстави передбачені контрактом(п.8 ст.36 КЗпП). Переведення працівника з його згоди на інше підприємство, установу, організацію або перехід на виборну посаду (п.5 ст.36 КЗпП). Припинення трудового договору в зв'язку з порушенням правил прийому (ст.7 КЗпП). Умови передбачені (п.6 ст.36 КЗпП). Припинення трудового договору з ініціативи працівника (ст. 38, 39 КЗпП). Розірвання трудового договору з ініціативи власника (ст.40 КЗпП). Оформлення звільнення і проведення розрахунку (ст. 47 КЗпП). Відсторонення від роботи.

Тема 4. Поняття та види робочого часу та часу відпочинку.

Робочий час як інститут трудового права. Режим робочого часу. Види робочого часу. Поняття та зміст надурочних робіт. Види обліку робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Поняття та види відпусток. Додаткові відпустки

за законодавством України. Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. Порядок надання відпусток.

Тема 5. Поняття правового регулювання оплати праці.

Поняття оплати праці. Правове регулювання праці. Організація оплати праці на підприємствах. Нормування праці. Тарифна система. Преміювання працівників. Доплати і надбавки. Гарантійні виплати і доплати. Право працівника на оплату праці та його захист.

Тема 6. Поняття трудової дисципліни. Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни.

Поняття трудової дисципліни. Внутрішній трудовий розпорядок. Заохочення в трудовому праві. Відповідальність за порушення трудової дисципліни. Загальна юридична відповідальність. Спеціальна дисциплінарна відповідальність.

КОМЕРЦІЙНЕ ПРАВО

Тема 1. Поняття, структура та джерела комерційного права України.

Загальна характеристика комерційного права як підгалузі права. Предмет комерційного права, його основні категорії та інститути. Методологічні основи правового регулювання комерційного права. Принципи комерційного права. Характеристика функцій комерційного права. Поняття джерел комерційного права та їх види. Значення законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів. Співвідношення комерційного права з іншими галузями права.

Тема 2. Державне регулювання торгівлі в Україні.

Поняття, ознаки та принципи торговельної діяльності. Види торговельної діяльності. Правовий статус суб'єктів торговельної діяльності. Поняття, зміст, види державного нагляду та контролю у сфері торгівлі. Органи державного нагляду та контролю у сфері торгівлі. Порядок здійснення контролю за торговельною діяльністю. Державне регулювання цін і тарифів в Україні.

Тема 3. Загальна характеристика договору купівлі - продажу в торговельній діяльності.

Поняття, ознаки та зміст договору роздрібною купівлі-продажу. Особливості укладання договору роздрібною купівлі-продажу. Права покупця у разі продажу

йому товару неналежної якості. Види договорів роздрібної купівлі-продажу товарів та їх характеристика. Захист прав споживачів при роздрібній купівлі-продажу товарів. Правове регулювання продажу товарів в кредит. Поняття, зміст та особливості надання комерційного кредиту. Правове регулювання правовідносин в оптовому товарообороті. Особливості функціонування спеціальних учасників оптового товарообороту - організаторів оптової торгівлі та організованих ринків.

Тема 4. Особливості законодавчого забезпечення торгівлі через мережу Інтернет.

Проблеми модернізації та аналіз діючого законодавства з урахуванням особливостей електронної торгівлі. Електронна торгівля та особливості. Проведення угоди купівлі-продажу в Інтернеті. Юридичні аспекти електронних платежів. Законодавче забезпечення електронної торгівлі в західних країнах.

Тема 5. Правове регулювання захисту прав споживачів.

Права споживачів: поняття та особливості. Правові засади захисту права споживачів. Права споживачів на достовірну інформацію про товари та послуги і їх належну якість та безпеку. Захист прав споживачів за договором купівлі-продажу. Захист прав споживачів в інтернет-торгівлі.

Тема 6. Відповідальність за правопорушення в сфері торгівлі.

Поняття і види юридичної відповідальності що застосовуються в сфері торгівлі. Адміністративна відповідальність працівників торгівлі. Кримінальна відповідальність працівників торгівлі. Попередження правопорушень у сфері торгівлі. Майнове відшкодування шкоди, завдане внаслідок недоліків товарів.

Білет № _____

Тестові завдання

Визначте правильність твердження

1. Організація — це група осіб, діяльність яких свідомо координується для досягнення загальної мети:

- а) так;
- б) ні.

2. Товарно-ринкова організація служби маркетинг передбачає керівників з окремих товарів та ринків:

- а) так;
- б) ні.

3. Цінова конкуренція характеризується як вплив продавців на попит через високу якість продукції з реалізацією за більш високими цінами.

- а) так;
- б) ні.

Одиничний вибір

4. Сума потреб конкретного працівника визначається як:

- а) сукупність первинних потреб, що впливають на поведінку людини, яка займає певну посаду або відповідальна за виконання обов'язків у визначений термін;
- б) комплекс первинних потреб і вторинних потреб, що впливають на поведінку людини, яка займає певну посаду чи відповідальна за виконання обов'язків у визначений час;
- в) сукупність вторинних потреб, що впливають на поведінку людини, яка займає певну посаду або відповідальна за виконання обов'язків у визначений термін;
- г) комплекс первинних і вторинних потреб, що впливають на поведінку колективу.

5. Зворотний зв'язок має першочергове значення для:

- а) попереднього контролю;
- б) поточного контролю;
- в) заключного контролю;
- г) фінансового контролю.

6. Показником результативності називається:

- а) економічний ефект, якого досягла організація;
- б) конкретний критерій у певний період часу;
- в) фінансовий стан підприємства на певну дату;
- г) відповіді а), б) і в) правильні.

7. Лідером називається:

- а) особа, яка здатна впливати на інших людей і спрямовувати їх зусилля на досягнення цілей організації;
- б) особа, котра спрямовує і керує іншими людьми в їх сумісній діяльності для досягнення цілей організації;
- в) особа, яка використовує владу з метою керування іншими людьми й досягнення цілей організації;
- г) особа, котра має можливість впливати на інших і спрямовувати їх зусилля для досягнення своїх цілей.

8. Принципи управління: поділ праці, повноваження та відповідальність, дисципліна, єдиноначальність і єдність напрямку, запропонував:

- а) А. Файоль;
- б) Г. Гант;
- в) М.П. Фоллет;
- г) Ф. Герцберг.

9. Економіка підприємства як наука вивчає:

- а). виробничі відносини між людьми та дію економічних законів у процесі виробництва;

- б). організацію праці та управління виробництвом;
- в). створення ринків у різних галузях народного господарства;
- г). діяльність промислових підприємств .

10. Енергоозброєність праці – це:

- а). кількість використаної електроенергії на виробничі цілі на 1 га посівної площі;
- б). кількість енергоресурсів, що припадає на 1 га посівної площі;
- в). кількість енергоресурсів, що припадає на одного середньооблікового працівника;
- г). кількість електроенергії в розрахунку на одного середньорічного працівника.

11. Основними фондами називаються:

- а). засоби праці, що багаторазово беруть участь у виробничому процесі без зміни натуральної форми і переносять по частинах свою вартість на новостворений продукт по мірі зносу;
- б). засоби виробництва, вартість яких переноситься на продукт, і повертається підприємству протягом одного кругообігу;
- в). знаряддя праці, виражені у вартісній формі;
- г). фонди, що беруть участь у процесі виробництва і формуванні вартості продукції.

12. Амортизація характеризується як:

- а). період часу, протягом якого основні засоби використовуються підприємством;
- б). втрата знаряддями праці своєї вартості і поступове перенесення її на заново створений продукт з метою нагромадження коштів відтворення цих знарядь праці;
- в). частка погашення балансової вартості основних засобів на оновлення;
- г). вартість відтворення основних засобів на момент їх переоцінки.

13. Собівартістю називається:

- а). грошовий вираз сукупних матеріальних і трудових витрат підприємства на виробництво одиниці продукції;
- б). затрати уречевленої праці, що містить в собівартість використаних засобів виробництва;
- в). затрати живої праці на одиницю продукції;
- г). вартість продукту, створеного необхідною працею.

Множинний вибір

14. Процес організації виробництва на підприємстві охоплює:

- а) організацію та нормування праці робітників;
- б) організацію допоміжних та обслуговуючих господарств;
- в) здійснення ЗЕД підприємства;
- г) організацію контролю якості продукції;
- д) просування товарів на ринку.

15. До основних показників якості продукції відносять:

- а) економічність та надійність;
- б) поєднання кольорі оздоблення;
- в) ціна;
- г) технологічність, безпечність та ергономічність;
- д) відповідність стандартам та патентно-правові показники.

16. До ознак виробничої системи належать:

- а) цілісність елементів виробництва;
- б) самостійність функціонування елементів;
- в) інтегрованість та упорядкованість структури;
- г) єдність мети та діяльності;
- д) різні джерела інформування.

17. До специфічних законів виробництва належать:

- а) закон аналізу-синтезу;
- б) закон відповідності виробничих систем цілям
- в) закон відповідності організації виробничих систем зовнішньому середовищу;
- г) закон спадної граничної корисності;
- д) моральні закони;
- е) закон відповідності елементів виробничої системи один одному.

18. Резерви виробничих систем поділяються на такі групи:

- а) організаційні та ресурсні резерви;
- б) інтенсивно-екстенсивні резерви;
- в) трудові резерви;
- г) земельні резерви;
- д) резерви часу.

Знайдіть відповідність

19.

1. Робоче місце	а) частина виробничої площі, яка оснащена всім необхідним устаткуванням, інструментом, пристроями і призначена для виконання трудових операцій певної частини виробничого процесу.
2. Організація робочого місця	б) тривимірний простір, що обмежується досяжністю рук у горизонтальній та вертикальній площинах з урахуванням повороту корпусу на 180 ⁰ та переміщення робітника на один-два кроки.
3. Планування робочого місця	в) процес створення певного комплексу організаційно-технічних умов для високопродуктивної і безпечної праці.
4. Робоча зона	г) просторове розміщення засобів, предметів праці і виконавця з урахуванням антропометричних, біохімічних даних і основних характеристик органів відчуття людини.

20.

1. Комерційне право	а) це діяльність з купівлі-продажу майна з метою отримання прибутку або іншої вигоди.
2. Комерційна діяльність	б) це процес вироблення стратегічних і тактичних рішень щодо операцій підприємства з купівлі-продажу товарів і послуг відповідно знанням про передових методах і формах просування товарів, стимулювання продажів і збутової діяльності; кон'юнктурі ринку, тенденції розвитку зовнішнього середовища і силі конкуренції на ринку; конкурентних перевагах продукції та її доступності для споживача.
3. Комерційна організація	в) це комплексна галузь права, що представляє собою сукупність правових норм, які регулюють торгові відносини і тісно пов'язані з ними, у тому числі некомерційні відносини, що складаються в процесі торговельної діяльності.
4. Планування комерційної діяльності	г) юридична особа, що переслідує отримання прибутку як основну мету своєї діяльності.

21.

1. Форма організації виробництва з послідовною передачею предметів праці	а) це процеси, результати яких використовуються або в основних процесах або забезпечують їх безперебійну роботу.
2. Форма організації виробництва з паралельною передачею предметів праці	б) це таке поєднання елементів виробничого процесу, під час якого забезпечується рух оброблювальних виробів на всіх ділянках партіями довільної величини.
3. Форма організації виробництва з послідовно-паралельною передачею предметів праці	в) це таке поєднання елементів виробничого процесу, під час якого забезпечується передача предметів праці з операції на операцію поштучно, не чекаючи всієї партії.
4. Допоміжні виробничі процеси	г) це таке поєднання елементів виробничого процесу, під час якого забезпечується передача предметів праці між операціями безперервно, не чекаючи всієї партії, але зберігається структура партії.

22.

1. Номенклатура продукції	а) це різноманітність видів виробів одного найменування, що відрізняються за сортністю та якістю.
2. Асортимент продукції	б) це повторюваність виготовлення виробу певного виду в послідовні періоди часу.
3. Обсяг випуску виробів	в) це число найменувань виробів, закріплених за виробничою системою і характеризує її спеціалізацію.
4. Ступінь сталості номенклатури продукції	г) це кількість виробів визначеного виду, що виготовляються виробничою системою протягом визначеного періоду часу.

*Встановіть послідовність***23.**Етапи розробки маркетингової стратегії:

- а) вибір стратегії;
- б) дослідження факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства;
- в) аналіз альтернатив;
- г) визначення місії та цілей організації;
- д) реалізація стратегії.

24.Етапи прийняття управлінських рішень:

- а) ухвалення рішень;
- б) реалізація рішень;
- в) постановка проблеми;
- г) виявлення обмежень і визначення альтернатив;
- д) контроль за виконанням рішень.

25.Етапи процесу бізнес-планування:

- а) розробка бізнес-плану;
- б) збір інформації;
- в) обробка та аналіз отриманої інформації;
- г) просування бізнес-плану;
- д) реалізація бізнес-плану.

Ситуаційно-розрахункова задача

Виконайте необхідні дії з позиції менеджера підприємства.

Умова:

Ви працюєте менеджером на підприємстві, що займається виготовленням тістечок. В рамках автоматизації виробництва в цеху впроваджується безперервна прямопотокова лінія. За планом виробництво тістечок має зрости до 1000 шт/день., робота буде здійснюватись в одну восьмигодинну зміну, технологічний процес складається з 6 операцій: $t_1 = 1,5$ хв., $t_2 = 0,75$ хв., $t_3 = 1,3$ хв., $t_4 = 0,25$ хв., $t_5 = 2$ хв., $t_6 = 0,7$ хв.

Для реалізації цього проекту на посаду техника з обслуговування прямо токових ліній було залучено Іванова І.І., що до цього проходив альтернативну(не військову службу). Ви, як менеджер, при його працевлаштуванні на роботу уклали з ним трудовий договір, визначивши йому в усній формі випробувальний термін в 4 місяці. Увесь цей період Іванов І.І. заробітну плату не отримував. На момент закінчення визначеного керівником випробувального терміну Іванов І.І. планує звільнитися у зв'язку з фінансовими труднощами..

На підприємстві вже працює 10 кондитерів. Прямопотокова виробнича лінія має розпочати свою роботу з 01.08.2017 року.

Завдання:

1. Розрахуйте такт потокової лінії. Визначте кількість робочих місць та робітників-кондитерів, необхідних для обслуговування прямопотокової лінії.
2. Дайте коментар щодо особливостей працевлаштування та роботи Іванова І.І. згідно Кодексу законів про працю України.
3. З позиції менеджера підприємства розробіть алгоритм дій (прийняття управлінських рішень) щодо роботи Іванова І.І. та підбору персоналу необхідного для впровадження прямо потокової лінії.

запропонувати Іванову І.І. компенсацію у розмірі двох окладів (стандартна компенсація).
Відповідне рішення закріпити в наказі.

У другому випадку перед тим як розпочати підбір кадрів необхідно визначити наступні параметри:

- а) кількість працівників, яку необхідно найняти – 3 особи;
- б) шляхи пошуку працівників – звернутися до професійно-технічних навчальних закладів, державної служби зайнятості, розмістити оголошення на відповідних сайтах в Інтернеті;
- в) кваліфікація та досвід роботи – так, кваліфіковані робітники є більш ефективними для роботи на прямопотоковій лінії але молоді кадри через короткий період часу можуть працювати з такою самою ефективністю і при правильній мотивації бути більш відданими своєму підприємству;
- г) ефективність роботи фахівців планується оцінювати щоденно (кількість виробленої продукції та зупинок прямо потокової лінії), остаточна оцінка має бути зроблена не менше ніж через 2-3 місяці роботи устаткування, адже і вже працюючі робітники буду також вчитися працювати на прямо потоковій лінії.

Етапи відбору персоналу на посаду кондитера (етапи прийняття управлінського рішення щодо найму працівників):

- а) визначення кандидатів на посаду;
- б) попередній відбір претендентів;
- в) проведення співбесіди;
- г) оцінка претендента;
- д) оцінка документації, збір і перевірка рекомендацій;
- е) медичний огляд;
- ж) проведення підсумкової співбесіди щодо наймання;
- з) прийняття остаточного рішення щодо наймання.

ЛІТЕРАТУРА

МЕНЕДЖМЕНТ

1. Бардась А.В. Менеджмент: [навч. посіб. для студентів ВНЗ] / А.В. Бардась, М.В. Бойченко, А.В. Дудник; М-во освіти і науки України, Держ. ВНЗ «Нац. гірн. ун-т». – Дніпропетровськ: Герда, 2014. – 343 с.
2. Діброва А.Д. Стратегічний менеджмент. навч. посіб. / А. Д. Діброва, Л.В. Богач; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Ніжин: Лисенко М. М., 2014. – 207 с.
3. Дорошенко Г. О. Менеджмент: навч. посіб. / [Г.О.Дорошенко та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Дорошенко; М-во освіти і науки України, Харків. ін.-т фінансів Укр. дерд., ун-ту фін. та міжнар. торгівлі, - Харків; ВСВ-Принт, 2015. – 298 с.
4. Безус А.М. Менеджмент: навч. посіб. / А.М.Безус; М-во освіти і науки України, Акад. муніцип. упр. – Київ: АМУ, 2015 – 266 с.
5. Менеджмент : навчальний посібник / Національний університет Юридична академія України імені Ярослава Мудрого ; ред. Л. С. Шевченко. - Харків : Право, 2013. - 209 с.

МАРКЕТИНГ

6. Маркетинг: навч. посіб. / Олександр Гладунов [та інші]; М-во освіти і науки України. – Рівне: Волин. Обереги, 2013. – 335 с.
7. Маркетинг: навч. посіб. / Литвинова О. М. та інші; м-во аграр. політики та продовольства України, Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х., 2013. – 237с.
8. Фірсова С.Г.. Маркетинг: навч. посіб. /Фірсова С.Г., Київ нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Екон. ф-т, каф. Менеджменту інновацій та інвестиційної діяльності. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 323 с.
9. Парсяк В.Н. Маркетинг: сучасна концепція та технології: підручник /В.Н. Парсяк. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 324 с.
10. Маркетинг: навч. посіб./ [за заг. ред. М.В. Мальчик]; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне: НУВГП, 2014. – 443 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

11. Пашнюк Л. О. Організація виробництва / Л. О. Пашнюк. – Київ: ВПЦ \ «Київ. університет\», 2015. – 207 с.
12. Організація виробництва / [Г. Є. Мазнєв, С. М. Калініченко, І. С. Щербакова та ін.]. – Харків: Майдан, 2013. – 603 с.
13. Дикань Л. В. Організація виробництва / Л. В. Дикань, В. О. Маслова. – Харків: УкрДАЗТ, 2013. – 422 с.
14. Петров В. М. Організація виробництва та планування діяльності на підприємствах АПК / Вадим Миколайович Петров. – Харків: Майдан, 2016. – 360 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

15. Гринів, Богдан Володимирович. Економічний аналіз торговельної діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. В. Гринів. - 2-ге вид., переробл. та допов. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 392 с.
16. Мішеніна Н.В. Економічний аналіз: навч. посіб./ Н.В. Мішеніна, І.Є. Ярова; М-во освіти і науки України, Сум. держ. ун-т. – Суми: Сум. держ. ун-т.,2014. – 305 с.
17. Селіверстова, Людмила Сергіївна. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб. / Л. С. Селіверстова, О. В. Скрипник ; за заг. ред. Безрутченка Сергія Михайловича, канд. екон. наук ; Нац. акад. внутр. справ. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 274с.
18. Економічний аналіз і моделювання господарської діяльності підприємства: [навч.посіб.для студентів вищ. Навч. закл.] / [М.В. Румянцева,Н.В.Касьянова, Д.В. Солоха, О.О. Тарасова]; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. закл., Донец. нац. техн. ун-т. – Донецьк: Ноулідж, Донец. від-ня, 2014. – 297 с.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

19. Афанасьєв М.В., Плоха О.Б. Економіка підприємства: Навч.-метод. посіб. / Харківський національний економічний ун-т. – Х.: ВД «Інжек», 2007. – 320 с.
20. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. – Вид. 2-е, доп., перероб. – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
21. Волков О.І., Денесенко М.П., Гречан А. П. та ін. Економіка та організація інноваційної діяльності: підручник (третє видання). – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.
22. Гриньов А.В. Організація та управління на підприємстві. - Харків: Вид. дім «ІНЖЕК», 2010.-329 с.
23. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства: Навч. посібник.- К. Центр учбової літератури, 2008 р.-240с.
24. Економіка підприємства: [навч. Пос. Для студ. Вищих навч. закладів] / [П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б.М. Сердюк]; за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка. – [2-ге вид., стереотип.]. – К.: Ельга-Н, КНТ, 2009. – 780 с.

ТРУДОВЕ ПРАВО

25. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30
26. Закон України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - №2.
27. Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №8.
28. Закон України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №36
29. Закон України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - №17.
30. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №49.
31. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №45.

32. Кодекс законів про працю України. Постанови Пленуму Верховного Суду України з питань трудового права : станом на 27 лют. 2012 р. : відповідає офіц. тексту / [упоряд.: Прилипко С. М., Ярошенко О. М.]. - Х. : Право, 2012. - 155 с.

33. Волошина С.М. Трудове право України: навч. посіб. / [С. М. Волошина, А. М. Соцький, В. І. Щербина] ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Чернівці : Технодрук, 2015. - 187 с.

34. Гетьманцева Н.Д. Трудове право України: навч.-метод. посіб. / Н. Д. Гетьманцева, І. Г. Козуб ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2015. - 135 с.

35. Іванов Ю.Ф. Трудове право України: навч. посіб. / Ю. Ф. Іванов, М. В. Іванова ; Нац. акад. внутр. справ. - Київ : Алерта : Правова єдність, 2016. - 222 с.

36. Комарницький В.І. Трудове право України: практикум : [навч. посіб.] / [В. І. Комарницький] ; за ред. канд. юрид. наук, доц. В. І. Комарницького ; ПВНЗ «Буковин. ун-т». - Чернівці : Місто, 2015. - 167 с.

37. Прилипко С.М. Трудове право: посіб. для підгот. до держ. іспиту / С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. - Харків : Право, 2015. - 228 с.

38. Трудове право України: підручник / [Вишновецька С. В. та ін. ; за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. П. Мельника] ; Нац. ун-т «Кієво-Могилян. акад.», Ф-т правн. наук, Нац. ун-т «Остроз. акад.», Ін-т права ім. І. Малиновського, Київ. ін-т Нац. ун-ту "Одес. юрид. акад.". - Київ : Леся, 2015. - 531 с.

КОМЕРЦІЙНЕ ПРАВО

39. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР.– 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

40. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

41. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.

42. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – Ст. 492.

43. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.

44. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

45. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р. №1023-ХІІ.

46. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р. №1576-ХІІ.

47. Закон України «Про споживчу кооперацію» від 14.10.1992 р. №2687- ХІІ.

48. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003 р. №775-ІУ.

49. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» від 16.07.1997 р. №996-ХІУ.

50. Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 р. №5007-VI.

51. Закон України «Про стандартизацію» від 17.05.2001 р. №2408.

52. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-УІ.

53. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 р. № 1956-ХІІ.

54. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. №3480-ІV.

55. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» від 30.10.1996 р. №448/96.

56. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 № 852-ІV .

57. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-ІV.

58. Указ Президента України від 07. 1995 № 603/95 «Про державне регулювання відносин у сфері торгівлі».

59. Концепція розвитку внутрішньої торгівлі України, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.1997 року №1449.

60. Комерційне право: Навч. посібник. / Новойтенко І. В. - К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 242 с.

61. Комерційне право: навчальний посібник / Курило М.П., Завальний В.М., Завальний М.В. - Суми: Університетська книга, 2010. – 238 с.

62. Полтавський О. В. Торгове право : навч. посіб. / О. В. Полтавський, С. В. Томчишен ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2011. – 325 с.

63. Ніколаєва Л.В. Комерційне право: навч. посіб. / Л. В. Ніколаєва, Л. А. Микитенко ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : Київ. нац. екон.-торг. ун-т, 2012. - 447с.